

N. L. Spangberg – kaffegrosserer og mæcen

Svend Sørensen

Den 8. september 1990 var det 50 år siden, at museet i Jernbanegade åbnede sine udstillinger. I den anledning har der på museet i sommer været en lille jubilæumsudstilling, hvor man bl.a. kunne se, hvordan huset var indrettet, da det blev brugt som privatbolig af kaffegrosserer Spangberg.

Den spæde start til museet blev gjort allerede i 1903. Herom kan man læse i P. L. Halds jubilæumshæfte fra 1943, og P. L. Halds afgørende betydning for museet er omtalt i årbogen i 1958. Til jubilæumsudstillingen er der udarbejdet en lille folder, som kan fås ved henvendelse på museet. Pladsen her skal derfor bruges til en kort beskrivelse af N. L. Spangberg.

Spangberg

”Det er ikke for meget sagt, at der hviler noget af eventyrets glans over grosserer Spangbergs liv, eventyret om manden, der fra små kår på landet arbejdede sig frem til en meget smuk position i byen”.

Sådan sagde pastor Nyegaard ved N. L. Spangbergs kiste den 9. juni 1939, 5 dage efter at han var død 80 år gammel. Præstens karakteristik af Spangberg kunne mange skrive under på:

”Selv om han blev en velhavende mand, voksede han ikke fra den beskedenhed og sparsommelighed, som prægede hans færden og hans liv”.

Dagen efter begravelsen kunne avisen bekendtgøre, at Spangberg havde testamenteret 385.000 kr. til sin hjemby. Museet fik hans 15 år gamle privatbolig, der var vurderet til 50.000 kr. I tilgift fik museet 30.000 kr. til en udbygning. Der var 100.000 kr. til uddannelseslegater, 120.000 kr. til kristelige formål og 85.000 til fattighjælp. Foruden disse beløb blev han og hans afdøde hustrus slægtninge også betænkt i testamentet.

Mens Spangberg levede, skænkede han betydelige beløb bl.a. til en kommunal administrationsbygning på Nytorv samt til en ny teatersal og et nyt bibliotek.

N. L. Spangberg blev født den 30. januar 1859 i Ydby, hvor faderen var skrædder. Han blev udlært som købmand hos P. D. Nielsen i Ydby og konsul Andersen i Thisted. Efter læretiden arbejdede han på kontoret hos konsulen, der havde forretning på hjørnet af Vestergade og Amtsstræde.

I 1881 fik Spangberg ansættelse som bestyrer af købmand Diges filial i Øsløs. Tre år senere blev han ansat på kontoret hos Brøndums efterfølger i København. Efter to år vendte han tilbage til Thisted som firmaets agent.

I 1895 startede Spangberg som selvstændig grosserer med eget kaffebrænderi. Som én af de første på egnen anskaffede han sig en cykel, og ved hjælp af den skabte han sig en stadig større kundekreds. I de følgende 40 år oparbejdede han en anelig virksomhed, der til nytår 1939 blev overdraget til grosserer Frostholt.

N. L. Spangberg var Ridder af Dannebrog og dannebrogsmænd. Han var medlem af byrådet 1903-13 og 1917-21.

Sparsommelig - men ikke nærig

Ægteparret Spangberg fik kun fem år sammen i den nuværende museumsbygning i Jernbanegade. Constance døde i 1929, og husets daglige ledelse blev herefter varetaget af en husbestyrerinde, der havde hjælp af en tjenestepige.

Agnes Pedersen, Hundborgvej i Thisted, blev efter sin konfirmation i 1932 tjenestepige hos Spangberg. Hun var datter af vognmand Martinus Nielsen, Kastet. I fire år havde hun formiddagspladsen med arbejde fra kl. 8 til ca. 13.30. I det store hus var der meget rengøring og pudsearbejde.

Grosserer N. L. Spangberg og frue Constance fotograferet i stuen til venstre for hallen i hjemmet i Jernbanegade 4. Ca. 1923. Nu stenalderudstilling.

Et års tid efter, at Agnes Pedersen kom i huset, blev Else Krogh ansat som husbestyrerinde. Hun blev hos Spangberg indtil hans død. Modsat Agnes Pedersen boede hun i huset og opholdt sig på sit eget værelse i fritiden.

Spangberg levede et stille privatliv mellem malerierne, som var hans store interesse. Et par gange om året blev der holdt selskab, og til jul og om sommeren fik han besøg af sin familie. Han havde en plejedatter, der selv stiftede familie. I det daglige spiste Spangberg alene i spisestuen, og han kom altid ud i køkkenet og sagde tak for maden, som var god og veltillavet. Hver lørdag spillede han kort på hotel Royal.

En formue som Spangbergs blev selvfølgelig ikke samlet uden sans for pengenes værdi. Der er således overleveret flere eksempler på, at Spangberg kunne være nøjeregnende med selv de mindste udgifter. Men Agnes Pedersen afviser på det bestemteste, at Spangberg var nærig. Hun fik således fem kroners lønforhøjelse til tyve kroner om måneden uden at have bedt om det. Det var en særdeles god løn for så ung en pige. Hun blev også sendt til tandlæge på hans regning, og Spangberg bad frk. Krogh gå med Agnes i byen for at købe hende en varmere frakke.

Niels Lauridsen Spangberg omtaltes normalt som ”grosserer”. Det er sikkert hans egen afgørelse, at der på hans gravsten står ”købmand”. Den første titel passer til hans formue, men mon ikke den sidste betegnelse dækker hans væsen bedre.

Ved hans grav sagde borgmester Chr. Iversen:
”Grosserer Spangberg var en enspændernatur, men en

ærlig natur, som vi var glade ved at arbejde sammen
med”.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 1990, side 98-
100).